

<http://www.sarajevo-x.com/bih/clanak/110321076>

Federalna novinska agencija, 21.03.2011.

Snježana Kordić

"Kod nas ljudi robuju uvjerenju da se nacija i jezik moraju podudarati"

U organizaciji Goethe instituta u Sarajevu, te ambasada Austrije i Švajcarske u utorak s radom počinje međunarodna konferencija "Jezička/e politika/e u Bosni i Hercegovini i njemačkom govornom području".

Snježana Kordić

Na konferenciji će govoriti profesori Filozofskog fakulteta u Sarajevu Josip Baotić i Senahid Halilović, te književnici Ivan Lovrenović i Ranko Risojević, profesori lingvisti iz Njemačke Snježana Kordić i Ulrich Ammon, gost iz Švajcarske Walter Haas, te predavači iz Austrije Branko Tošović i Arno Wonisch.

Lingvistica i profesorica na više njemačkih fakulteta, Snježana Kordić, prošle godine objavila je knjigu "Jezik i nacionalizam", u kojoj navodi da Hrvati, Srbi, Bošnjaci i Crnogorci imaju zajednički standardni jezik. Ova knjiga je izazvala brojne polemike, kako u Hrvatskoj tako i u regionu.

"Hrvati, Srbi, Bošnjaci i Crnogorci imaju zajednički standardni jezik pa se ne može govoriti o različitim standardnim jezicima, nego o standardnim varijantama jednog te istog standardnog jezika", smatra Kordićeva.

Snježana Kordić rođena je 1964. godine u Osijeku, gdje je 1988. završila studij kroatistike i zaposlila se 1990. kao istraživač-pripravnik iz područja lingvističke kroatistike na Osječkom sveučilištu. Već 1991. prešla je na Filozofski fakultet u Zagrebu, gdje je primljena za asistenta na Katedri za savremeni hrvatski jezik Odsjeka za kroatistiku. Odmah nakon što je završila postdiplomski studij lingvistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i magistrirala 1992. te odbranila disertaciju 1993. ponuđeno joj je da u Njemačkoj nastavi univerzitetski rad. Tamo je stekla status habilitiranog naučnika (iznaddoktorski stepen) 2002. godine.

Sa Snježanom Kordić razgovarali smo o reakcijama na njenu knjigu "Jezik i nacionalizam", predstojećoj konferenciji, ograničenjima kojima je jezik kao prostor slobode izložen...

Odavno neka knjiga nije izazvala polemike i reakcije kao Vaša "Jezik i nacionalizam". Knjigu su pratile ulične demonstracije u Osijeku, krivična prijava protiv Ministarstva kulture Hrvatske jer je pomoglo finansiranje knjige od Hrvatskog kulturnog vijeća. S druge strane, izdavača Nenada Popovića zbog iste te knjige najtiražniji njemački politički dnevnik "Süddeutsche Zeitung" proglašava za jednog od šest najistaknutijih mirotvoraca u svijetu za godinu 2010., kao jedinog Evropljanina među njima. Kako tumačite ove reakcije?

Očito u izdavanju te knjige inostrani posmatrači vide put ka dubinskom uspostavljanju mira u regiji. A naši domaći nacionalisti su se uspaničili jer razotkrivanje istine u knjizi njih slabi.

Na prvi pogled Vaša knjiga kao da najviše smeta kolegama lingvistima?

Da, jer u knjizi se pokazuje da naspram profesora lingvistike u svijetu, naši domaći profesori lingvistike na fakultetima uopće ne obrazuju i ne prosvjeđuju, nego ciljano zamagljuju. Ti demagozi koji su se međusobno okitili doktorskim titulama su uveliko odgovorni i za širenje nacionalizma u sve pore društva.

Šta je namjera organizatora konferencije "Jezična politika na njemačkom govornom području i u Bosni i Hercegovini"?

Namjera je organizatora, a to su tri države njemačkog govornog područja Njemačka, Austrija i Švicarska, da se povuku paralele između njihovog jezika kojim govore te tri nacije i jezika kojim govore nacije u Bosni i Hercegovini i u susjednim zemljama. Organizatori su pozvali, među ostalim, germanistu i svjetski poznatog eksperta za policentričnost jezika Ulricha Ammona kako bi se lingvisti u Sarajevu iz prve ruke upoznali s tom internacionalno provjerenom teorijom. I kako bi je primijenili na objašnjavanje jezične situacije kod nas. Znači, bit policentričnosti je da se radi o jednom standardnom jeziku kojim govore različite nacije, najčešće u različitim državama, i pritom postoje nacionalno prepoznatljive razlike unutar jezika, ali one nisu tolike da bi se govorilo o različitim standardnim jezicima.

Istraživači policentričnih jezika ističu da su u našem slučaju razlike čak manje nego unutar nekog drugog policentričnog standardnog jezika, naprimjer unutar njemačkog, engleskog, francuskog, španjolskog, portugalskog.

Mnogo bogatije zemlje od BiH trude se da uštede gdje god mogu dok mi bukvalno rasipamo novac na lektore triju jezika (bosanski, hrvatski, srpski) a ako imamo u vidu da BiH ima 10 kantona i njihove skupštine, pa gradske skupštine, pa državni i federalni parlament... To nije mala cifra koja bi se zasigurno mogla bolje i korisnije iskoristiti?

Jasno. U to spadaju i one 54 "dvije škole pod istim krovom". Po školama razdvajaju djecu po nacionalnoj osnovi u ime navodno različitih jezika i zapošljavaju duplirano nastavno osoblje, kao što rasipnički zapošljavaju armiju navodnih prevodilaca i lektora. Šta da vam kažem, očito kod nas ljudi robuju pogrešnom uvjerenju da se nacija i jezik moraju podudarati. To uvjerenje bilo je karakteristično za period nacizma u Njemačkoj. No, nakon propasti tog režima odbacili su taj stav jer su uvidjeli da on nije u skladu sa stvarnošću. Istim jezikom mogu govoriti i govore različite nacije. Pa to je slučaj sa svim većim evropskim jezicima. Prvi poslijeratni njemački kancelar

Konrad Adenauer, inače konzervativan političar i predstavnik Kršćansko-demokratske stranke kao i sadašnja kancelarka, poručio je građanima Njemačke ohrabrujući ih na raskidanje s nacionalističkim pogledima: "Čovjek ne mora uvijek zastupati isti stav, niko ga ne može spriječiti da postane pametniji".

Kako nazvati jezik ili jezike kojima govorimo ili je možda za početak dovoljno da ostavimo nazive jezika, ali i da prihvatimo sve sličnosti?

Svakako bi trebalo iz ustava izostaviti bilo kakvu odredbu o zvaničnom jeziku i njegovom imenu jer to je potpuno suvišno, brojne zemlje to nemaju, među njima i Njemačka. Obični ljudi su slobodni da zovu jezik kako god hoće. Ta sloboda, naravno, ne vrijedi za lingviste jer oni moraju imati jedan naziv kojim se jasno kaže da se radi o jednom jeziku. Lingvistika nije započela našim rođenjem niti je standardni jezik nastao našim rođenjem, nego i jedno i drugo postoji već gotovo dvjesto godina. Tako unutar lingvističke nauke postoji podjednako dugo i stručni naziv kojim se kaže da se radi o jednom jeziku. Kad domaćim lingvistima smeta što u nazivu jezika vide i ime druge nacije ili im smeta što ne vide ime svoje nacije, time samo pokazuju da su odbacili neutralnu objektivnost naučnika i dali prednost vlastitim nacionalističkim emocijama. Naši lingvisti bi se mogli malo ugledati u austrijske lingviste, švicarske, američke, kojima nije problem naziv njihovog jezika. A kod nas je došlo do toga da je ime standardnog jezika kojim govorimo zabranjeno kako bi se prodavala magla da se radi o četiri standardna jezika. Treba podsjetiti i da nacije čije ime je u nazivu jezika nemaju time veća prava od drugih nacija.

U knjizi navodite kako se čak i Sud u Hagu potrudio da uštedi koristeći naučne metode da dokaže da im ne trebaju tri prevodioca?

Naravno. A nedavno je i State Department pokazao da se ne da vući za nos od naših domaći pseudolingvisti koji koristeći različita imena za isti jezik varaju strance da se radi o različitim standardnim jezicima. Američki inspektor je zaključio da se radi o varijantama istog standardnog jezika i da američke diplomate ne moraju učiti četiri jezika, nego jedan. Isto kao što uče jedan policentrični arapski jezik čije se varijante govore u različitim nacijama i državama.

Zadnjih godina primjetna je hiperprodukcija rječnika, pravopisa? Da li oni imaju neku stvarnu lingvističku vrijednost, a ne samo materijalnu za autore istih?

Svako novo izdanje donosi novce autorima. A riječ je o djelima koja uglavnom nastaju prepisivanjem postojećih. Kad i uvedu nešto malo novoga, to je po pravilu štetno jer ili nepotrebno mijenjaju pravopis ili protivno jezičnoj upotrebi propisuju i zabranjuju riječi.

Da li lektori sve više postaju "policajci koji hvataju nepodobne riječi"?

Apsolutno. Sve lektorske službe treba ukinuti jer oni provode jezičnu cenzuru i time prave od ljudi iskompleksirane osobe i nacionaliste. Istaknuti učesnik sarajevske konferencije kojeg sam već spomenula Ulrich Ammon kaže kritički o jezičnoj politici koja se bavi zabranjivanjem i proganjanjem riječi da se ona pojavljuje u totalitarnim režimima, i da je strahote takve jezične politike oslikao George Orwell na primjeru newspeaka. A mi, evo, danas u stvarnosti imamo priliku na svojoj koži osjetiti to na šta je Orwell upozorio.